

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Українська асоціація розвитку менеджменту та бізнес освіти
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України» (Україна)
Українська асоціація розвитку менеджменту та бізнес-освіти
(Україна)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу (Україна)
Західноукраїнський національний університет (Україна)
Зеленогурський університет (Польща)
Львівський державний університет внутрішніх справ (Україна)
Люблінська політехніка (Польща)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Національний університет «Одеська політехніка» (Україна) Одеський
національний економічний університет (Україна) Поморська вища
школа в Старогарді Гданському (Польща) Університет Догус
(Туреччина)
Університет Каменського (Словаччина)
Університет Нортумбрія (Англія)
Університет Яна Кохановського (Польща)
Хмельницький національний університет (Україна) Шаньдунський
університет мистецтв (Китай)
Яський технічний університет імені Георгія Асакі (Румунія)

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»

м. Вінниця

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Українська асоціація розвитку менеджменту та бізнес освіти
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України» (Україна)
Українська асоціація розвитку менеджменту
та бізнес-освіти (Україна)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу (Україна)
Західноукраїнський національний університет (Україна)
Зеленогурський університет (Польща)
Львівський державний університет внутрішніх справ (Україна)
Люблінська політехніка (Польща)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Національний університет «Одеська політехніка» (Україна)
Одеський національний економічний університет (Україна)
Поморська вища школа в Старогарді Гданському (Польща)
Університет Догус (Туреччина)
Університет Каменського (Словаччина)
Університет Нортумбрія (Англія)
Університет Яна Кохановського (Польща)
Хмельницький національний університет (Україна)
Шаньдунський університет мистецтв (Китай)
Яський технічний університет імені Георгія Асакі (Румунія)

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»

Вінниця
ВНТУ
2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Vinnytsia National Technical University
Faculty of Management and Information Security
Department of Finance and Innovation Management
Ukrainian Association for the Development of Management and Business Education
State Institution “Institute of Regional Studies
named after M. I. Dolishny NAS of Ukraine” (Ukraine)
Ukrainian Association for the Development of Management
and Business Education (Ukraine)
Zhytomyr Polytechnic State University (Ukraine)
Vasul’ Stus Donetsk National University (Ukraine)
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine)
State Tax University
Western Ukrainian National University (Ukraine)
University of Zelena Hura (Poland)
Lviv State University of Internal Affairs (Ukraine)
Lublin Polytechnic (Poland)Lviv Polytechnic National University (Ukraine) Odessa
National Polytechnic University (Ukraine)
Odessa National Economic University (Ukraine)
Pomeranian Higher School in Starogard Gdański (Poland)
Dogus University (Turkey)
Comenius University in Bratislava (Slovakia)
University of Northumbria (England)

MATERIALS

of the

VII International Scientific and Practical Conference

**«MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL
AND INNOVATION-INVESTMENT PROCESSES IN UKRAINE»**

Vinnytsia
VNTU
2024

УДК [336+330.341.1](477)

C-89

Видається за рішенням Вченої ради Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України

Редакційна колегія: **І. Ю. Єпіфанова**, доктор економічних наук, професор,
В. В. Джеджула, доктор економічних наук, професор
А. С. Краєвська, кандидат економічних наук, доцент

C-89 Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 1-2 березня 2024 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Вінниця: ВНТУ, 2024. – 407 с.

ISBN 978-617-8163-07-5 (PDF)

В матеріалах конференції висвітлено доповіді вітчизняних та іноземних науковців, які розглянуто на VII Міжнародній науково-практичній конференції 1-2 березня 2024 року в м. Вінниця.

УДК [336+330.341.1](477)

Роботи подаються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, яка наведена в роботах, та залишає за собою право не погоджуватися з думками авторів на розглянуті питання.

ISBN 978-617-8163-07-5 (PDF)

© Вінницький національний технічний університет,
укладання, оформлення, 2024

UDC [336+330.341.1](477)

Published by the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Technical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine

Editorial Board: **I. Yu. Yepifanova**, Doctor of Economics, Professor,
V. V. Dzhedzhula, Doctor of Economics, Professor,
A. S. Kraievska, Candidate of economic sciences, Associate professor

Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine. Materials of the VII International Scientific and Practical Conference March 1-2, 2024: a collection of scientific papers [Electronic resource]. – Vinnytsia: VNTU, 2024. – 407 p.

ISBN 978-617-8163-07-5 (PDF)

The conference materials cover the reports of domestic and foreign scientists, which were considered at the VII International Scientific and Practical Conference on March 1-2, 2024 in Vinnytsia.

UDC [336+330.341.1](477)

The works are submitted in the author's edition. The editorial board is not responsible for the accuracy of the information, provided in the works, and reserves the right to disagree with the views of the authors on these issues.

**ПЕРЕЛІК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ ТА ПІДПРИЄМСТВ,
СПІВРОБІТНИКИ ЯКИХ БРАЛИ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ**

1. Вінницький національний технічний університет.
2. University of Hradec Kralove
3. Відокремлений структурний підрозділ «Ладизинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»
4. Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету.
5. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України».
6. Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України».
7. Департамент з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції та запобігання корупції Кабінету Міністрів України
8. Державний податковий університет.
9. Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
10. Дніпровський державний технічний університет
11. Донецький національний університет імені Василя Стуса
12. Запорізький національний університет
13. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
14. Івано-Франківський університет нафти і газу
15. Ізмаїльський державний гуманітарний університет.
16. Інститут демографії та проблем якості життя НАН України
17. Інститут економіки промисловості НАН України.
18. Інститут економіки та прогнозування НАН України
19. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.
20. Київський національний університет імені Тараса Шевченка
21. Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
22. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
23. Луцький національний технічний університет.
24. Львівський державний університет внутрішніх справ
25. Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
26. Львівський національний університет імені Івана Франка.
27. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
- 28.
29. Миколаївський національний аграрний університет

30. . НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України.
31. Науково-технічний центр «Автополіпром».
32. Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут»
33. Національний університет «Києво-Могилянська академія»
34. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки».
35. Національний фармацевтичний університет
36. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
37. Національний університет біоресурсів і природокористування України
38. Національний університет водного господарства та природокористування.
39. Національний університет «Запорізька політехніка»
40. Національний університет «Львівська політехніка».
41. Національний університет «Одеська політехніка».
42. Одеський національний економічний університет.
43. Одеський національний морський університет.
44. ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет»
45. Полтавський державний аграрний університет.
46. Сумський національний аграрний університет.
47. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
48. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
49. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.
50. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
51. Університет Градец Кралове
52. Університет Григорія Сковороди в Переяславі
53. Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро
54. Університет митної справи та фінансів.
55. Університет Яна Кохановського, м. Кельце
56. Харківський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
57. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.
58. Харківський національний університет внутрішніх справ
59. Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
60. Хмельницький національний університет.
61. Центральнoукраїнський національний технічний університет..

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Архірейська Н. В., Єдинак В. Ю., Литвин Ю. П. МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	17
Боднар О. А., Слободян Т. А. РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ	20
Гораль Л. Т., Метошоп І. М., Степанюк О. С., Іванов О. В. СТРУКТУРА ВЛАСНОСТІ В РОЗПОДІЛЬНИХ ГАЗОВИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА РОЗМІР ТАРИФУ ТРАНСПОРТУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ	23
Гораль Л. Т., Шийко В. І., Степанюк О. С., Хом'як О. В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ СТАНУ ТА ВЛАСНОСТІ ГАЗОВОЇ МЕРЕЖІ ЗАДЛЯ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО ТАРИФОТВОРЕННЯ	27
Завербний А. С., Дзик О. А., Жук О. О. ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ	31
Калайтан Т. В. ЕКОНОМІКА СУМІСНОГО КОРИСТУВАННЯ ТА СТРАХУВАННЯ В СФЕРІ РОЗМІЩУВАННЯ ТУРИСТІВ	33
Калініченко З. Д. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІНТЕГРАЦІЮ В СВІТОВИЙ ПРОСТІР	36
Кміть В. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	39
Лимар О. Ф. РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	42
Мельник В. М., Руденко В. В. РОЛЬ МИТНИХ СОЮЗІВ У СВІТОВІЙ ІНТЕГРАЦІЇ	45
Осипенко С. О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	49
Пасічник Ю. В. ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ БЕЗРОБІТНИХ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	52
Пілявоз Т. М., Коваль Н. О. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РИНКУ АКЦІЙ ТА ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ	55

Попова О. Л. УРОКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ З ПРОТЕСТІВ ФЕРМЕРІВ ДЕЯКИХ КРАЇН ЄС	57
Солоненко Ю. В. ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	61
Хома І. Б., Лук'янський О. Б. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПОДАЛЬШИХ ПЕРСПЕКТИВ ВПРОВАДЖЕННЯ БАЗЕЛЬ Ш В БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ У ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД	64
Чвертко Л. А., Бондарєва Х. І., Кроватко Д. О. НАПРЯМИ СПРИЯННЯ ЕКОНОМІЧНОМУ ВКЛЮЧЕННЮ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	67
Ширяєва Л. В., Фролова А. І. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	70
Cherkashyna T. STUDY OF THE IMPACT OF CYCLICAL UNEMPLOYMENT ON DYNAMIC OF GDP OF UKRAINE IN THE CRISIS CONDITIONS	72

СЕКЦІЯ 2. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Боковець В. В. ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	76
Болотнов Д. Г. КРИЗА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	79
Будна Ю. А. Мельник Л. М., Янч О. В. ВПЛИВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ІМІДЖ І МАРКЕТИНГ У ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ	81
Войтків С. В. АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТРАМВАЙНОГО ТРАНСПОРТУ	83
Григорук І. О. ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ	86
Гурочкіна Вікторія СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЄС	89
Залізна Л. В., Трач М. Я. УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЄЮ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	93
Захарченко В. І., Славенко Є. А. УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ДОСЛІДЖЕНЬ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА	95

НАПРЯМИ СПРИЯННЯ ЕКОНОМІЧНОМУ ВКЛЮЧЕННЮ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

¹Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація: У статті досліджено проблеми та напрями подолання економічного виключення українців, які через російську агресію покинули місця постійного проживання та переселилися до більш безпечних регіонів країни.

Ключові слова: виключення; внутрішнє переміщення; вимушено переміщені особи; державна політика щодо внутрішнього переміщення, інклюзивне суспільство.

DIRECTIONS FOR PROMOTING THE ECONOMIC INCLUSION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE

Abstract: The article examines the problems and ways to overcome the economic exclusion of Ukrainians who have left their places of permanent residence and moved to safer regions of the country due to Russian aggression.

Keywords: exclusion; internal displacement; internally displaced persons; state policy on internal displacement; inclusive society.

Російська військова агресія проти України, окупація українських територій, бомбардування та ракетні обстріли населених пунктів й об'єктів інфраструктури, спричинили масштабне переселення мирного населення в країні. Поява такої категорії населення, як внутрішньо переміщені особи (ВПО), їхня соціальна вразливість та зростання кількості, призвело до значного тиску на систему соціального захисту в країні й загостило проблему подолання економічного виключення.

Станом на початок 2024 р. в Україні, за даними Мінсоцполітики, налічується 4,9 млн внутрішніх переселенців, більше половини з них (2,6 млн осіб) щомісячно отримують соціальні виплати. Водночас ці цифри не повною мірою відображають реальну кількість переміщених через війну та окупацію осіб. Причиною такої розбіжності є, з одного боку, політика держави, яка зобов'язує внутрішньо переміщених осіб отримувати довідку про взяття на облік, якщо вони бажають мати доступ до державних гарантій та повноцінно реалізовувати своє право на соціальний захист та соціальне забезпечення. З іншого боку, частина українців, які стали вимушеними переселенцями, не звертаються до уповноважених органів для взяття на облік як ВПО, оскільки не мають потреби користуватися певними державними програмами соціальної підтримки, принаймні на певний момент.

Варто зазначити, що державна політика України, спрямовується на створення умов, за яких внутрішньо переміщені особи, за винятком найбільш уразливих категорій, не потребуватимуть спеціальної допомоги чи захисту у зв'язку з їх переміщенням і зможуть в повному обсязі користуватися своїми конституційними правами без будь-якої дискримінації, в тому числі за походженням чи фактом внутрішнього переміщення [1]. Держава шукає додаткові можливості для працевлаштування внутрішніх переселенців. У квітні 2023 р. Кабінетом Міністрів України схвалено Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, в якій визначено стратегічні цілі (рис. 1) та шляхи розв'язання проблем, пов'язаних з процесом внутрішнього переміщення внаслідок збройної агресії проти України.

Завдяки активності громадського сектору та фінансуванню іноземних фондів в Україні реалізуються різноманітні ініціативи, спрямовані на те, щоб ВПО ставали рівноправними членами громад. Заходи, що проводяться для ВПО в громадах, можна поділити на кілька категорій, зокрема: інформаційна підтримка ВПО; заходи, спрямовані на психологічну допомогу або психоемоційне розвантаження; заходи, спрямовані на захист прав та юридичну допомогу; заходи, спрямовані на

розв'язання проблем працевлаштування; культурні заходи; заходи, спрямовані на набуття нових знань/навичок (неформальна освіта дорослих).

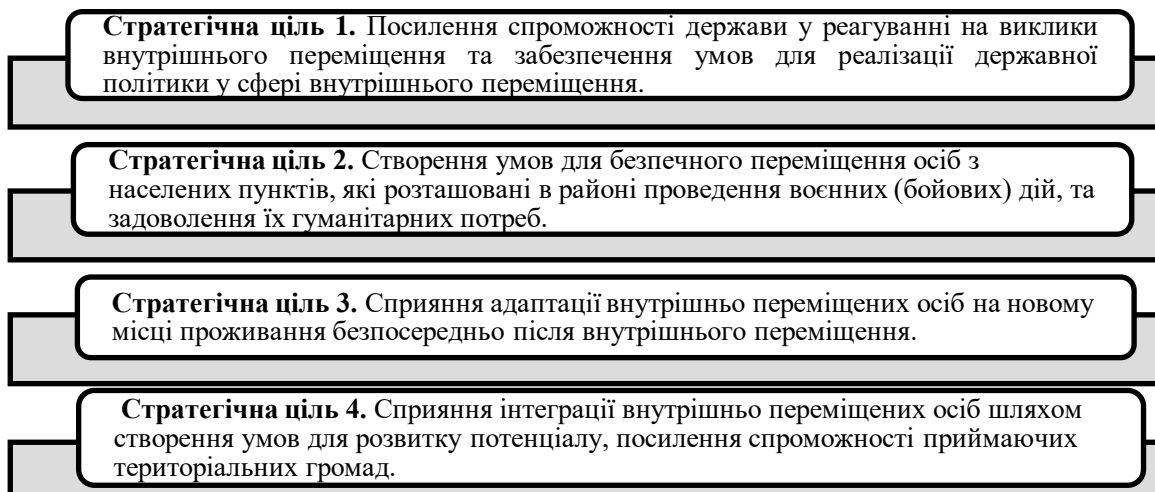

Рис. 1. Стратегічні цілі державної політики щодо внутрішнього переміщення*

*Джерело: побудовано авторами на основі [1].

На нашу думку, одним зі шляхів, що позитивно впливає на процес інтеграції ВПО в економічне середовище та сприяє їх соціальній інклюзії, є створення для таких осіб можливостей отримання трудового доходу [2]. Це не тільки допомагає розв'язати питання матеріального забезпечення та самореалізації, але й сприяє формуванню позитивного ставлення до нового середовища. Особа, яка має можливість знайти гідну роботу, може відчувати себе важливою в новому соціумі й відчувати себе корисною суспільству. Цей інструмент активно використовують громади, які приймають біженців, створюючи нові робочі місця, підтримуючи підприємництво, надаючи доступ до ринків праці. Водночас доступ до якісної освіти та можливостей навчання для дорослих допомагає підвищити кваліфікацію переміщених осіб та підготувати їх до ринку праці. Окрім того, за оцінками аналітиків, можливість працевлаштування є ключовим фактором за рівнем важливості (після безпеки) для повернення біженців війни, які знайшли тимчасовий прихисток за межами країни.

В умовах, що склалися в Україні, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб ускладнюється глибокою економічною кризою, тривалою стагнацією виробництва і, відповідно, недостатнім розвитком робочих місць. Варто зазначити, що напередодні повномасштабного вторгнення в Україну був найвищий рівень безробіття за останнє десятиліття – 9,8% (2021 р.). Війна серйозно вплинула на економіку та ринок праці України, що негативно позначилося на просуванні до гідної праці та економічного зростання. За оцінками МОП, зайнятість у країні проти довоєнного рівня впала на 15,5%, хоча 33% з тих осіб, хто працював до війни, повідомили про втрату роботи. Наразі, як і дотепер, зі значними труднощами при працевлаштуванні стикаються жінки з дітьми, люди передпенсійного віку, молодь, яка вперше шукає роботу, та інші вразливі категорії громадян.

ВПО, що опинилися в скрутному матеріальному стані, досить часто змушені звертатися до неофіційної роботи. Низький рівень соціального захисту призводить до неможливості тривалого перебування без роботи; принаймні хоча б один із членів сім'ї мусить займатися будь-яким видом діяльності, яка забезпечує засоби для існування. Це спричинює зростання неформальної зайнятості та стає гальмівним фактором майбутнього стійкого економічного зростання. Неформально зайняті особи можуть бути розділені на дві категорії: тих, хто надає послуги для багатих сімей (гувернантство, репетиторство, медичне обслуговування, юридичні послуги тощо) та тих, хто працює для бідних (ремонт зношеної техніки, виробництво товарів для бідних). Скорочення неофіційної зайнятості в економіці є надзвичайно складним завданням через глибинні причини, такі як низький рівень життя населення та обмежений вплив держави на економічне управління.

У нинішніх умовах значна увага приділяється заходам, спрямованим на розв'язання проблем зайнятості та підтримку підприємницьких ініціатив на регіональному рівні, зокрема в громадах, які стали притулком для ВПО. До таких заходів, за оцінками аналітиків [3], належать:

- Пошук роботи: створення центрів зайнятості для ВПО, організація спільних чатів у соціальних мережах для роботодавців та ВПО, співпраця місцевих центрів зайнятості з цільовою аудиторією тощо.
- Створення робочих місць: допомога в переїзді бізнесу разом з працівниками або набір ВПО.
- Допомога у перепрофілюванні: проведення різноманітних тренінгів та курсів, що допомагають людям отримати нову професію
- Розвиток підприємництва: заходи, спрямовані на популяризацію підприємництва, навчання бізнесу та маркетингу, написання бізнес-планів. Створення умов для започаткування власної справи: надання стартових грантів та коворкінгів для переселенців-фрілансерів.

На підтримку ефективного працевлаштування ВПО позитивно впливає допомога у перепрофілюванні. Нині в Україні набула поширення практика отримання ваучерів на перекваліфікацію від центрів зайнятості. Зокрема, близько 3,5 тис. ВПО вже скористалися такою можливістю перекваліфікуватися на психологів, ІТ-спеціалістів тощо.

Водночас, слід зазначити, що важливим фактором, який гальмує інтеграцію, є загальний емоційний стан самих ВПО. Згідно з опитуваннями, більшість з них вважають своє становище тимчасовим і хочуть повернутися на попереднє місце проживання. Люди сподіваються повернутися до своїх домівок, попри невизначеність щодо тривалості війни та окупації. Через це іноді вони свідомо ігнорують усі можливості інтеграції в громаду, навіть подеколи виступають проти них, адже психологічно це означає відмову від мрій про повернення до попереднього життя [3].

Отже, інтеграція та адаптація ВПО на новому місці проживання є складним і важливим процесом. Більшість вимушених переселенців перебуває у стані соціальної ізоляції і потребує підтримки з боку держави та громадянського суспільства. Розробка системних рішень щодо соціалізації ВПО та реалізація інтеграційних програм органами влади, міжнародними та громадськими організаціями сприятиме їх соціально-економічній інтеграції в новому середовищі, інклюзивному економічному розвитку та підвищенню загальної безпеки і стабільності.

Побудова інклюзивного суспільства має стати одним із пріоритетів післявоєнного розвитку країни. Заходи державної політики мають бути спрямовані на підвищення економічної стійкості та подолання бідності, розбудову толерантності та соціальної згуртованості, розробку стратегій реагування на загрози та виклики, з якими стикаються окремі соціальні групи населення, зокрема й особи, які були змушені покинути домівки та тікати від війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 312-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>
2. Чвертко Л. А., Вінницька О. А. Інструменти забезпечення соціальної та економічної інклюзії вимушених переселенців в умовах російської агресії проти України. *Економічні горизонти*. 2023. №3(25). С. 23–35. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(25\).2023.286595](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(25).2023.286595)
3. Шевчук Світлана. Практики інтеграції внутрішньо-переміщених осіб у приймаючі громади. *Соціальна справа*. 2023. URL: <https://socsprava.com.ua/praktyku-integracziyi-vnutrishno-peremishhenyh-osib-u-pryjmayuchi-gromady/>

Чвертко Людмила Андріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, e-mail: luda_um@ukr.net

Кроватко Дмитро Олександрович, здобувач вищої освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань.

Бондарєва Крістіна Ігорівна, здобувачка вищої освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань.

Chvertko Liudmyla A., Ph.D. in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Economic Security Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, e-mail: luda_um@ukr.net

Krovatko Dmytro A., higher education student, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman.

Bondarieva Kristina I., higher education student, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman.